

Embervadászat embermentéssel.

— Fordított az arány a születés és halálozás között. — Mit mondott dr. Turcsányi. — Munkában az emberpótlás érdekében. —

Amig egyoldalról szakadatlan tart az embervadászat, azalatt a másik oldalon a leg-lázasan folyik a munka az embermentés érdekében. A rettenetes erővesztéseket, emberek százezreinek borzasztó pusztulását, — tudjuk jól — egyedül a következő generációból lehet pótolni. A magyar nemzet erőforrása a felnő-vekvő gyermekekben van; résen kell lennünk, mert az erőforrásunkat is nagy mérvben veszélyeztetni az életben tartható gyermekek szá-zezeinek korai elhalása.

A születések száma, ugy abszolút, mint re-le-tív értelemben a három éves háboru alatt tel-jesen felére csökkent, viszont a halandóság arányszáma jelentékenyen emelkedett. Magyar-országon a háboru előtt 1913-ban 735,625 gyermek született. Ez a szám a háborus évek alatt egyre fokozatosan csökkent, úgy hogy már

1915. évben csak 481,819

1916. " 333,551

gyermek született. Továbbá amig

1913. évben 234,751

1914. évben 240,767

emberrel született több, mint amennyi meghalt, addig az

1915 évben a polgári lakosságból is már 48,482 1916. évben pedig 94,506 emberrel több halt meg, mint amennyi született.

S ime most iktassuk ide azokat a szomorú adatokat is, amelyek tisztán mutatják Magyar-ország háborus állapotát. Amig a harctéren kö-zel 700000 ember esett el, azalatt a polgári lakosságból 150000 emberrel több a halottak száma, mint a megszületetteké.

Valamit tenni kell, égető szükségét érez-zük mindannyian. Egy nagy nyílt kérdés előtt állunk, vajon miként pótoljuk az emberhiányt, mely kétségkívül már is reá nyomta, — év-tizedekre előre — „halálfejes“ márkáját társadalmi életünkre.

A Deutsche Gesellschaft für Bevölkerung-politik elnöke, Wolff titkos kormánytanácsos, 1916-ban megközelítő becslést ejtett, amely szerint egész Európában 25—30 millióra tette az elesettek, nemzéstől elvontak és meg nem születettek számát. A férfihalandóság a háboru után természetesen fokozódni fog, hiszen előre tudjuk, hogy a hazatértek 80 százaléka nya-valyát hoz haza és nem lesz oly hosszú életű mint átlag.

A hős halottak mellett, a magyar nemzet (sajnos) a gyermekhalandóságban is vezet. A jövő nemzedék védelmére mindent meg kell tenni, az állam anyagi erejével és a társadalom erkölcsi segítségével.

Lássuk csak, hogy a magyarországi gyer-mekvédelem, amely ma még meglehetősen szűk korlátok között mozog, milyen erőfeszít-ésre lesz képes a jövőben, mik a hibái és hiányosságai.

A gyermekvédelemnek különböző stá-diumokban, különböző momentumai vannak. Első sorban meg kell védeni a még meg nem született gyermekeket s ezt igyekezünk a tuber-kulózis, alkoholizmus és a nemi bajok ellen hathatós küzdelemmel elérni; majd az anyasági biztosítás, az újszülöttnak, a csecsemőnek és végül az egy-két etc. éves gyermekek védelme által iparkodjunk az ember-pótlást elősegíteni.

A népszaporodás ügye nem magánügy, hanem közérdek és közügy. Dacára ennek ma még az állam és a társadalom anyagi és szel-lemi lényeges támogatása nélkül kénytelen az anya gyermekét nevelni. Ezzel szemben a kész emberek életével, munkakeresetével egész anyagi berendezkedésével a háboru tartama alatt kor-látlanul rendelkezik az állam érdeke.

Hogy miképen iparkodnak az embervesztést pótolni és hogyan igyekezzenek csökken-teni a halálozási számot, azt dr. Turcsányi Imre kir. tanácsos, a szegedi állami gyermek-menhely igazgató-főorvosa a következőkben fejtette ki:

— Magyarországon, az állami anya- cse-csemővédelmi és gyermekvédelmi központ fel-

állításán és irányításán kell kezdenünk, hogy hiábavaló kísérletezéssel tapogatózással ne tecséreljünk el több energiát. Az állam veze-fése alatt működne ezentul minden hason-irányu társadalmi egyesület — amint azt tervbe vették a belügyminiszteriumban. Szakvezetők irányítása és intenciói szerint működnek majd — mint egy szervezet — ami által bizonyára sikerül már az első évben 20—30000 ember életét megmenteni.

— Mondhatom, hogy a háboru alatt min-den eshetőséget tekintetbe véve, éppen a sze-gény osztály gyermekei voltak azok, akik meg-lepő ellentálló képességet tanúsítottak a nyo-mor és nélkülözésekkel szemben. Szem előtt kell tartanunk, hogy mindig a szülő érdeke főle helyezzük a gyermek érdekeit és jogait.

— Az országban működő 17 menhelyben, minden más állami intézménnyel szemben, először felveszik a gyermeket, adnak az anyá-nak szoptatási segélyt és csak azután ad-ministrálnak.

— Nyílt csecsemővédelmet fog létesíteni a kormány és ennek fokozására az állam min-den anyát szoptatási segélyben részesít. A szoptatási segélyeket legközelebbi időkben fel fogják emelni. Rövid időn belül tehát nem 10 koronát, hanem jóval többet fog kapni minden, anya, aki saját maga táplálja csecsemőjét.

— A magyar gyermekvédelmi új rendszer tervezete már elkészült. Továbbképző tanfolya-mokon tanyai szülésznőket ingyenesen tanítat ki majd az állam. Középiskolákban fogják tani-tani a gyermekvédelmet, felsőbb leányiskolák-ban és tanítónőképzőkben a csecsemőgondo-zást. A szociálisan degenerálódott család gyer-mekét szociálisan egészséges családban helye-zik el, hogy abba a családba fejlődjön bele. Így közel 56000 gyermeket helyeztek el szerte az országban falusi és tanyai gondozó telepe-ken csak az utolsó években is.

— A csecsemőhalandóság csökkentésére igen fontos azon intézkedés, hogy a csecsemőt a lehetőségig anyatejjel táplálják. Az anyával telepre kihelyezett csecsemők halálozása alig érte el a 10 százalékot, amig az anya nélkül elhelyezettek a 20 százalékot is felülhaladták. A magyar gyermekvédelem nem lehet bürokratikus, mert hiszen a legkülömbözőbb indivi-duumok képezik anyagát, pszichikai fejlődésük-kel számolni kell, úgy a családoknál való el-helyezésnél, mint a nevelési eljárásoknál.

— A hadi árvák az állami gyermekvédelem hatáskörébe fognak tartozni. A belügyminis-terium gyermekvédelmi és az Országos Köz-élelmezési osztály egyetértőleg a szegénysorsu, veszélyeztetett gyermekek egészsége érdekében, gondoskodnak megfelelő gyermektáplálékról.

A jövőre vonatkozó tervek, intézkedések mihamarabbi megvalósulását mindannyian ki-vánjuk és elvárjuk. De vannak hibák, amelye-ken minden nagyobb ennékezés nélkül is se-gíthetnének, amelyek csupán hivatalos copf jel-leget viselnek magukon, de nagy mérvben ne-hezítik meg a gyermekek életben maradását. Ime mindennél jobban bizonyítja ezt a követ-kező eset:

Tanyai leány jön, kórodai gyermekágy után az állami menhelyre. Csecsemője közepesen fejlett és táplált, minden szervi elváltozás nélkül. A csecsemőt anyjával együtt felveszik. Most jön az adminisztráció. Ki a gyermek apja? A leány-anya tagadja, (sok esetben valóban nem is ismeri, nevét sem tudja) mire beírják a megfelelő rubrikába: *a természetes apa ismeretlen*. Tehát tartásdíjért nem perelhető. Am kit terheljenek meg vele? Következik másod-sorban az anya. Ő jelenleg munka és kereset-képtelen, egyébként is otthon háztartásbeli leány volt. Ha sem az apa sem az anya nem tartja, úgy jöjjenek a nagyszülők. Kutatnak va-gyonni helyzetük után s ha fizetőképeseek, úgy kiróják rájuk a megfelelő díjat, amit kérlelhe-tetlenül behajt a kincstári illetékes közeg.

Ilyen torturán megy keresztül egy sze-gény mezejített leány-anya, akkor, amikor már

— ismétlem — felvették gyermekét állami tar-tásra. Ettől a jelentéktelennek látszó szekatúrá-tól való félelmében sok leány-anya nem adja gyermekét menhelyre. Inkább reá bizza a nagy-szülőre, vagy a rokonra, aki — valjuk meg őszintén — nem igen törődik „a fattyuval“, sok esetben elősegítve annak korai pusztulását.

Másik eset. Móra József 2 éves gyermek felvétetik a gyermekmenhelyre. Kórkép: 2 éves kora dacára sulya és nagysága 8 hónapos gyermeknek felel meg. Testének felszínén el-szórta schrofulotikus kiütések. Az angolkór összes tünetei nagy mérvben mutatkoznak rajta.

Az orvos odaadó szeretettel ápolja a gyer-meket, napról nagra gyöngéd remegéssel fi-gyeli, miként gyarapszik grammonként suly-ban. Végre jó táplálás és orvosi kezelés után kihelyezték a gyermeket falusi telepre. Alig tel-lik el 4 hét, már is visszahozza a nevelőszülő azzal, hogy nem bírja tartani „olyan ványadt és beteges a szegény lelkem.“

A kis Móra Józsefet így restituálják a menhelyen. De a kórkép már a következő: Lesoványodott, testén elszórta rüh — atkák folytán felkapart pörkők, a jobb tüdő fölött tompa kopogtatási hang. Mellhártya gyulladás.

Ilyen eset számtalan van. A jó tartásdíjak-ért, lelketlen nevelőszülők gyermeket kérnek ki, akiket egyszer már a gondos orvosi keze-lés talpra állított: de csakhamar az egészsége-set elesett, gyenge, piszkos, beteg gyermekké teszik. A menhely ilyen formán nem más, mint egy óriási gyermekkórház, ahol a legsúlyosabb tuberkulotikus, rachitikus, és más beteg gyer-mekek vannak elhelyezve.

A szaktanfolyamokon kiképzett védőnők nemcsak városokban, de falvakban és tanyá-kon is ellenőriznék a nevelőszülőre bízott gyer-meket, tanítónőket, óvónőket. intelligens urasszo-nyok járnak be a telepeket, akárcsak Német-országban s a tanácsok mellett sok esetben kellő orvosi segélyről is gondoskodnának. Itt van reájuk égető szükség.

Ezekkel a sokszor visszás hangulatot keltő esetekkel szemben azonban vannak kedvesek és megkapóak is. Varga Ferencné 10—12 éves koráig nevelt egy reá bízott gyermeket, ami-kor is azzal a kéréssel jött be az intézetbe, hogy minden ingatlan birtokát reá iratja a ne-veltre. Nyolc tíz év alatt olyannyira összeszo-kik egymással a nevelőszülő és a gyermek, hogy többé elválhatatlanokká lesznek.

A védőnők szerepére vállalkozó urinők számára vándor-előadásokat kell tartani szerte az országban. Az állam már gyéren, a Stefánia szövetség egyes helyeken — hat heti, 3 hónapi — gyermekápolónői kurzusokat tart, aránylag jó eredménnyel.

Magyarország mindeddig, alig 15—20 mil-liót áldozott csupán, a gyermekvédelemre. A többtermelés előmozdításáért kell hogy a ren-des anyagi támogatás a gyermek születése előtt egy hónappal kezdődjék és 3 hónappal a gyermek születése után folytatódjék. Mindezt csupán 4 korona segélyt kell számitanunk. Hozzávetőleg ha a háborut követő években 500 ezerre tesszük az évi születéseknek számát, úgy körülbelül 100 ezerre tehetjük azoknak az anyáknak számát, akik a segélyre rászorulnak. És itt számításba vettük a cselédeket, a nap-számosokat, a kisjövendő embereket, ami ál-tal bizonyára százezernél is többre kell be-csülnünk a segélyre szorultak számát.

Az emberpótlás érdekében, szeretnék még egy körülményre élenken reá világítani. A ko-rai házasságot kell lehetővé tennünk és eltö-rülni azt a ferde helyzetet, melyre precedenst maga az állam ad. Intézkedéseivel sokszor a szellemileg és anyagilag magasabb kvalitásu egyéneket arra szorítja, hogy ne házasodjanak (katonatisztek) avagy később házasodjanak, ho-lott épen ezzel a saját testébe vág. Korai jó jövedelemhez kell juttatni az embereket és ked-vezményt kell nyújtani a családalapításra.

Hogy életrevalóbb és egységesebb legyen az újabb generáció, ne pedig satnya és cse-nevész, minden házasulandó kötelező orvosi vizsgának vesse alá magát. Ez aktustól egy percre sem szabad rettegünk, mert ez koránt-sem csökkenti majd a házasságok számát, csu-